

सर्वोच्च अदालत, संयुक्त इजलास
माननीय न्यायाधीश श्री चोलेन्द्र शम्शेर ज.ब.रा.
माननीय न्यायाधीश डा. श्री आनन्दमोहन भट्टराई
आदेश

०७०-WO-०२९६

मुद्दा :- उत्प्रेषण समेत।

ललितपुर जिल्ला,ललितपुर उपमहानगरपालिका वडा नं. १४ स्थित सत्य प्रेम, सत्य शान्ति, सत्य एकता, सत्य परिवार नेपालको तर्फबाट अख्तियार प्राप्त उदय थलङ -----	१	निवेदक
ललितपुर जिल्ला, सुनाकोठी गाउँ विकास समिति वडा नं. ८ बस्ने भगवती वान्तवा -----	१	
ललितपुर जिल्ला, ठैव गाउँ विकास समिति वडा नं. ८ बस्ने शान्ति लिम्बु ---	१	
विरुद्ध		
पुनरावेदन अदालत पाटन, ललितपुर -----	१	विपक्षी
ललितपुर जिल्ला अदालत -----	१	
जिल्ला प्रशासन कार्यालय, ललितपुर -----	१	
का.जि.का.म.न.पा. वडा नं. ११ सुन्धारा स्थित कार्यालय रहेको होमल्याण्ड हाउजिङ प्रा.लि.का तर्फबाट ऐ.का. संचालक दाङ तुलसीपुर न.पा. वडा नं. १ हाल ललितपुर जिल्ला, सैवु गाउँ विकास समिति वडा नं. ५ बस्ने प्रकाश आचार्य -----	१	

नेपालको अन्तरिम संविधान २०६३ को धारा ३२ र १०७(२) नं. बमोजिम पर्न
आएको प्रस्तुत रिट निवेदनको संक्षिप्त तथ्य एवं आदेश यस प्रकार छ:-

१. निवेदक मध्ये सत्य प्रेम, सत्य शान्ति, सत्य एकता, सत्य परिवार नेपाल जिल्ला प्रशासन कार्यालय ललितपुरमा दर्ता भई ललितपुर उपमहानगरपालिका वडा नं. १४ मा कार्यालय स्थापना गरी सामाजिक क्षेत्रमा क्रियाशिल धार्मिक आध्यात्मिक संस्था हो। संस्थाको नाममा ललितपुर जिल्ला, ललितपुर उपमहानगरपालिका वडा नं. ५म हाल वडा नं. १४ को कि.नं. २२५ को क्षेत्र. ०-६-२-० ऐ वडा नं. ५म हाल वडा नं. १४ को कि.नं. २२६ क्षेत्र. ०-१-२-२ र ऐ. वडा नं. ५म हाल वडा नं. १४ को कि.नं. १३० क्षेत्र. ०-३-३-० का जग्गाहरू संस्थाको स्वामित्वमा रहेको, ऐ. वडा नं. ५म हाल वडा नं. १४ को कि.नं. २२४ क्षेत्र. ०-५-०-०, ऐ. ऐ. को कि.नं. २०७ क्षेत्र. ०-६-२-० धर्मगुरु प्रभुदाशी मिना देवी राईको स्वामित्व रहेको र उक्त जग्गाहरू संस्थाले वि.सं.२०५३ साल देखि उपभोग गर्दै आएको छर अन्य हामी निवेदकहरू मध्ये म भगवती वान्तवा राईको नाममा ललितपुर जिल्ला ललितपुर उपमहानगरपालिका वडा नं. ५म हाल वडा नं. १४ को कि.नं. १२६ को क्षेत्र. ०-७-०-० जग्गामा घर टहर बनाई बसोवास गरी शान्ति लिम्बुको नाममा ललितपुर जिल्ला, ललितपुर उपमहानगरपालिका वडा नं. ५म हाल वडा नं. १४ को कि.नं. १३४ को क्षेत्र. ०-४-०-० का जग्गा हाम्रो स्वामित्वमा रही उपभोग गर्दै आएका छौं।
२. संस्थाले आफ्नै अनुयायी, भक्त, चेलाहरूको दान दातव्य श्रोतबाट उक्त जग्गामा शिव मन्दिर तथा आश्रम लगायतका घर टहरा निर्माण गरी उक्त जग्गाको संरक्षणको लागि मठ मन्दिर परिसरसँगै जोडिएको सार्वजनिक कित्ता नं. २५४, १५५, १५७ र १५९ मा समेत मिति २०५३।४।२१ मा तत्कालिन ललितपुर नगरपालिका हाल ल.पु. उपमहानगरपालिकाले गरेको सिफारिसका आधारमा वृक्षारोपण गरी सो वनलाई जिल्ला वन कार्यालयले दिएको अनुमती बमोजिम शिव वन वाटिका नामाकरण गरी सो धार्मिक हेरचार तथा संरक्षण गर्ने अनुमती समेत लिई हालसम्म उक्त वनलाई संस्थाले संरक्षण तथा हेरविचार गर्दै आएको छ।
३. यसै क्रममा विपक्षी मध्ये होमल्याण्ड हाउजिङ प्रा.लि. ले हाल आएर कुनै निकायबाट पनि स्वीकृत नलिई त्यस क्षेत्रका रुखहरू कटान गरी सार्वजनिक जमीनमा संचालन भई रहेको दोहोरो मोटर चल्ने सडक हुँदाहुँदै भई रहेको सडक चर्कने दब्ने गरी नयाँ ठाउँबाट बाटोको निकास निकाली आफ्नो व्यक्तिगत जमीनसम्म पुर्‍याएर प्रशस्त नाफा गरी आफ्नो जमीन टुक्रा गरी बेच्ने वा ठुला ठुला भवनहरू बनाई फल्याट बिक्री गर्ने उद्देश्यले काम गर्न शुरू गरी साँध सिमानाका जमीन भवनहरूलाई पुरै असर पर्ने गरी पहिले रोकेको काम नै पुनः गर्ने गरी बाटो बनाउन शुरू गरेकोले रोक्का गरेको काम

नगर्नुस भनि प्रा.लि.का संचालक प्रकाश आचार्यलाई भन्दा ती पहिलेका कारवाहीले मलाई केही फरक पर्दैन पुलिस, प्रशासन स्थानीय युवा क्लब लगायत स्थानीय वासीलाई समेत मैले आफ्नो हातमा लिएको छु पुलिस प्रशासन लगाएर भए पनि बाटो बनाई छाड्छु भनि डर धाक धम्की दिएकाले सो उपर सम्मानित ललितपुर जिल्ला अदालतमा अन्तरिम आदेश सहितको निषेधाज्ञा आदेश जारी गरी पाउँ भन्ने निषेधाज्ञाको निवेदन दायर गरेकोमा सो निवेदन उपर सुनुवाई हुँदा यसमा निवेदक एवं संस्थामा आवद्धता जनाएका विभिन्नव्यक्तिहरुको नाउँमा दर्ता कायम रहेको कि.नं. २२५, २२७, १३० लगायतका जग्गाहरुमा घर टहरा समेत निर्माण गरी सम्बन्धित जग्गा धनीले उपयोग गरेको तथ्यमा कुनै विवाद रहेको देखिँदैन। प्रस्तुत निवेदनमा विपक्षी होमल्याण्ड हाउजिङ प्रा.लि.को नाउँमा रहेको कि.नं. ९४, ९५, १०१, १२४, १३१ लगायतका जग्गामा निर्माण कार्य गर्दा निवेदक संस्था लगायत संस्थाका भक्तजनहरुले प्रयोग गर्दै आएको पानीको मुहान मासिने, बाटो निकाल्दा घर भवन तथा जग्गाहरु दप्ने संभावना रहेको भनि बनाउन लागेको बाटो, भवन निर्माण, रिटेनिङ वाल निर्माण गर्ने लगायतका काम कारवाही निषेधाज्ञाको आदेश जारी गरी रोकी पाउँ भनि निवेदन दर्ता गरेको देखिन्छ। प्रस्तुत निवेदनमा निवेदक तथा अन्य भक्तजन लगायतका छर छिमेकीको नाउँमा रहेको जग्गामा विपक्षीले निर्माण कार्य गरेको भन्ने जिकिर लिन नसकी विपक्षीको आफ्नै हक भोग स्वामित्व भित्रको जग्गा निर्माण कार्य गरेको तथ्यलाई स्वयम् निवेदनमा स्वीकार गरेको देखिन्छ।

४. प्रचलित नेपाल कानूनअनुसार कसैले आफ्नो हक स्वामित्व भित्रको निजी जग्गामा प्रचलित कानूनको अधिनमा रही कुनै भौतिक पूर्वाधार विकास गर्न घर भवन बाटो निर्माण गरी आफ्नो सम्पत्ति उपभोग गर्नबाट रोक लगाएको पाईँदैन। लिखित जवाफमासमेत निवेदनमा उल्लेख भए बमोजिम कार्य नगरी आफ्नै स्वामित्व भित्रको जग्गामा भौतिक पूर्वाधार विकास गरेको उल्लेख भएको पाईँन्छ। त्यसै गरी सार्वजनिक जग्गामा रहेको पानीको मुहानलाई नोक्सान पुऱ्याउने, मास्ने काम नगरी सोलाई व्यवस्थित गर्ने समेत उल्लेख गरेको देखिन्छ। उपरोक्त व्यहोरा अनुसार विपक्षीले निवेदकहरुको हक भोग स्वामित्व भित्रको जग्गामा भौतिक पूर्वाधार निर्माण नगरी आफ्नो नाउँमा कायम रहेको जग्गामा निर्माण कार्य गरेको हुँदा आफ्नो नाउँमा कायम रहेको जग्गामा आवश्यक निर्माण कार्य गर्न नपाउने भन्ने स्थिति तत्काल कायम रहेको नदेखिएको र आफ्नै नाउँको जग्गामा निर्माण कार्य गर्नबाट रोक लगाउने हो भने कानूनद्वारा प्रत्याभूत सम्पत्ति सम्बन्धी अधिकार माथि नै अंकुश लाग्ने हुँदा तत्काल निवेदकको माग अनुसार अन्तरिम आदेश जारी गर्न मिलेन। कानून बमोजिम गर्नु

भन्नेआदेश भएकोले सो आदेशमा चित्त नबुझेको साथै उक्त आदेश गैरकानूनी एवं बेरितको भएकोले सो आदेश बदर गरी पाउन अ.व. १७ नं. बमोजिम पुनरावेदन अदालत पाटन ललितपुरमा निवेदन दायर गरेकोमा सो निवेदन उपर पुनरावेदन अदालत पाटनबाट मिति २०७०।५।१४ मा आदेश हुँदा यसमा यसै लगाउको प्रतिवेदन नं. ०९२८ को आदेशमा उल्लेखित आधार र कारणबाट त्यस अदालतबाट मिति २०७०।२।१० मा भएको आदेश तथा सो आदेशलाई नै सदर गर्ने गरी विपक्षी पुनरावेदन अदालत पाटनबाट मिति २०७०।५।१४ मा भएको आदेश लगायत हामी निवेदकलाई प्रतिकूल असर पार्ने गरी विपक्षीहरूबाट भएको सम्पूर्ण निर्णय, काम कारवाही एवं आदेश, पुर्जी समेतलाई उत्प्रेषणको आदेशले बदर गरी निवेदकहरूले प्रयोग गर्दै आएको पानीको मुहान बन्द गर्ने गरी डोजर लगाई बाटो बनाउने, रिटेनिङ बाल लगाउने, साथै पानीको मुहान बन्द गर्ने, धार्मिक शिव वन बाटिकाका रुखहरू काटने तथा उक्त धार्मिक वन क्षेत्र मिची बाटो बनाउने लगायतका काम कारवाही नगर्नु नगराउनु भन्ने विपक्षीहरूको नाममा परमादेशको आदेश लगायत अन्य जो चाहिने उपयुक्त आदेश जारी गरी पूर्ण न्याय पाउँ भन्ने उदय थलङको निवेदनको व्यहोरा।

५. यसमा के कसो भएको हो? निवेदकको मागबमोजिमको आदेश किन जारी हुन नपर्ने हो? यो आदेश प्राप्त भएका मितिले बाटाका म्यादबाहेक १५ दिनभित्र महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय मार्फत लिखित जवाफ पठाउनु भनी रिट निवेदनको एकप्रति नक्कलै साथै राखी विपक्षीहरूलाई सूचना दिई लिखित जवाफ लिई आउनु भनी अन्य विपक्षीहरूको नाममा म्याद सूचना जारी गरी लिखित जवाफ आएपछि वा अवधि नाघेपछि नियमबमोजिम पेश गर्नु।

६. निवेदनमा अन्तरिम आदेश माग गरेको सम्बन्धमा विचार गर्दा सत्य प्रेम, सत्य शान्ति, सत्य एकता, सत्य परिवार नेपाल संस्थाले ललितपुर जिल्ला, ललितपुर उपमहानगरपालिका वडा नं. १४ स्थित पूर्व लोहाचोक जाने मूल मोटरबाटो, पश्चिम शिव मन्दिरको जग्गा तथा निजी जग्गाका सिमानाहरू, उत्तर कि.नं. १५९ को सरकारी बाँझो पर्ति भीर जग्गा र दक्षिण लोहाचोक टोलभित्रको जग्गा धार्मिक वनको रूपमा व्यवस्थापन गरी सदुपयोग गर्न जिल्ला वन कार्यालय ललितपुरबाट प्रमाणपत्र पाएको देखिन्छ। विपक्षी होमल्याण्ड प्रा.लि.ले आफ्नो सम्पत्तिमा कानूनको अधीनमा रही आफ्नो योजनाअनुसार निर्माण गरी पाउने भए तापनि सो नाताले सार्वजनिक सम्पत्तिमा बाटो खोल्ने डोजर प्रयोग गर्ने, पानीको मुहानलाई प्रतिकूल प्रभाव पर्ने, रिटेनिङ बाल लगाउने र वन जंगललाई नोक्सान पर्ने समेतका काम गर्दा निवेदक धार्मिक संस्था समेतलाई अपूरणीय क्षति पुग्न जाने भएबाट आफ्नो एकलौटी हक नपुग्ने सार्वजनिक

सम्पत्तिमा रहेका पानीका मुहान,धार्मिकस्थल एवं वातावरणीय पक्षलाई समेत प्रत्यक्ष हानी नोक्सानी हुने गरी कानून बमोजिमको प्रक्रिया पुरा नगरी त्यससंग सरोकारवाला पक्ष र उपभोक्ताहरूको सहमति एवं आवश्यक अनुमति र पूर्व स्वीकृति विना सार्वजनिक सम्पत्तिमा कुनै पनि किसिमको निर्माण कार्य गर्न दिनु सुविधा सन्तुलनका दृष्टीबाट उपयुक्त नभएबाट यो रिट निवेदनको अन्तिम टुङ्गो नलागेसम्म उक्त चार किल्लाभित्रको सम्पत्तिमा कुनै किसिमको निर्माण कार्य नगर्नु नगराउनु भनी विपक्षीहरूका नाउँमा सर्वोच्च अदालत नियमावली, २०४९ को नियम ४१(१) अनुसार यो अन्तरिम आदेश जारी गरिदिएको छ भन्ने मिति २०७०।७।४ मा यस अदालतबाट भएको आदेश।

७. रिट निवेदकले रिट निवेदनमा उल्लेख गरेको सम्बन्धमा स्थानीय प्रशासन ऐन, २०२८ को अधिकार प्रयोग गरी शान्ति सुरक्षाको हकमा मात्र आवश्यक कारवाही गरी दिन महानगरीय प्रहरी परिसर ललितपुरमा पत्राचार गरिएको बाहेक यस कार्यालयबाट अन्य कार्य भएगरेको छैन भन्ने जिल्ला प्रशासन कार्यालय ललितपुरको यस अदालतमा पर्न आएको लिखित जवाफ।
८. निवेदकहरूसँग सम्बन्धित मिसिल कागजातहरू ललितपुर जिल्ला अदालतमा पठाई सकिएकोले उक्त अदालतबाट पेश हुने लिखितजवाफबाटै मिसिल सम्बन्धित तथ्यहरू अवगत हुने नै हुँदा उल्लेख गरिएको छैन भन्ने पुनरावेदन अदालत पाटनको यस अदालतमा पर्न आएको लिखित जवाफ।
९. विपक्षीले सार्वजनिक जग्गा समेत हडप्ने नियत राखी हामी संस्थाका मानिस र अन्य गाउँ छिमेकका मानिसहरूले भोग चलन गर्दै आएको पानीको मुहान बन्द गर्ने धार्मिक शिव बन बाटीकाका रुखहरू काट्ने तथा उक्त धार्मिक बन क्षेत्र मिची सार्वजनिक बाटो हुँदा हुँदै विभिन्न भक्तजनहरूको घर जग्गामा पहिरो जाने भू-क्षय हुने सार्वजनिक सडक दविएर चर्कने मठ मन्दिर घर भवन भत्कने भासिने अवस्थामा पुग्ने कार्य गरेको हुँदा सो कार्य नगर्नु नगराउनु भनि निषेधाज्ञाको आदेश जारी गरी विपक्षीहरूको नाममा जिल्ला अदालत नियमावली, २०५२ को नियम १८ ज बमोजिम अन्तरिम आदेश जारी गरी पाउँ भनी मिति २०७०।१।२२ मा रिट निवेदन पेश भएकोमा आफूलाई व्यक्तिगत फाइदा पुग्ने गरी बाटो बनाउने लगायतका काम कारवाही रोक्का गरी पाउँ भनि निवेदन माग भएकोमा माग बमोजिमको आदेश किन जारी हुन नपर्ने हो? बाटोको म्याद बाहेक १५ दिन भित्र लिखित जवाफ पेश गर्नु र अन्तरिम आदेशका सम्बन्धमा यसै लगाउका रिट नं. १६ (०६९-WO-००१२) मा अन्तरिम आदेश बदरका लागी निवेदन परेकोले सो निवेदन पेश भएका दिन साथै राखी पेश गर्नु भन्ने मिति २०७०।१।५ गतेका दिन आदेश भई रिट नं. १६ (०६९-WO-००१२) को अन्तरिम आदेश

बदरका लागी इजलास समक्ष पेश भई प्रस्तुत निवेदन समेत पेश हुँदा विपक्षी निवेदकहरुको हक भोग स्वामित्व भित्रको जग्गामा भौतिक पूर्वाधार निर्माण नगरी आफ्नै नाउँमा कायम रहेको जग्गामा निर्माण कार्य गरेको हुँदा सो जग्गामा निर्माण कार्य गर्नबाट रोक लगाउने हो भने कानूनद्वारा प्रत्याभूत सम्पत्ति सम्बन्धि हक माथि नै अंकुश लाग्ने हुँदा तत्काल निवेदकको माग अनुसार अन्तरिम आदेश जारी गर्न मिलेन कानून बमोजिम गर्नु भन्ने मिति २०७०।२।१० गतेमा आदेश भई प्रस्तुत मुद्दाको अन्तिम सुनुवाईका लागि इजलास समक्ष पेश भई रहेको व्यहोरा मिसिल संलग्न कागजातबाट देखिएको हुँदा रिट निवेदकको माग बमोजिम नेपालको अन्तरिम संविधान २०६३ को धारा १२(२) (३) (च) १३(१) र १९ द्वारा प्रदत्त हक हनन हुने गरी कुनै काम भए गरेको नहुँदा प्रस्तुत रिट निवेदन सरासर झुठा व्यहोरा उल्लेख गरी दिएको देखिँदा रिट निवेदन खारेज गरी पाउँ भन्ने समेत व्यहोराको ललितपुर जिल्ला अदालतको लिखित जवाफ।

१०. रिट निवेदकलाई मर्का पर्ने गरी हानी, नोक्सानी क्षति पुग्ने गरी रिट निवेदन र जारी अन्तरिम आदेशले किटान गरेको चारकिल्ला भित्र विपक्षीले कुनै निर्माण कार्य नगरेको, आफ्नो नाउँ दर्ताको जग्गा भित्र भाडा समिति रही निर्माण कार्य गरी आएको, कि.नं. १५९ को सार्वजनिक प्रति बाँझो जग्गामा साविककै जग्गाधनीले नगरपालिकाको निर्णय स्वीकृति प्राप्त गरी आम सर्वसाधारणले आवत जावत गर्न पाउने गरी बाटो निर्माण गरेको, सार्वजनिक जग्गामा रहेको पानीको प्राकृतिक मुहानलाई हानी नोक्सानी, क्षति पुग्ने गरी विपक्षीले कुनै कार्य नगरेको, आफ्नो जग्गा भित्र आवश्यक पूर्वाधार विकास गर्दा, आफ्नो जग्गा छाडि सार्वजनिक बाटो निर्माण गर्दा उच्चस्तरीय प्राविधिक सल्लाह, इन्जिनियरिङ डिजायन र सिद्धान्तका आधारमा उच्च कोटीको सामाग्री प्रयोग गरी निर्माण गरेको, तत्कालिन स्थानीय टोल सुधार समिति, युवा क्लब, समाजसेवी, भद्रभलादमी र स्थानीय प्रतिनिधिको लिखित सहमतिबाट आफ्नो जग्गा भित्र निर्माण कार्य गरी आएको, सो निर्माण कार्यको लागि साधिकार निकाय ल.पु.उ.म.न.पा. अनुमतिका लागि आवश्यक प्रकृया समेत शुरू गरी कारवाही प्रकृया चरणमा पुगेको, रिट निवेदकले विपक्षीको नाउँ दर्ताको करिव ४-५ रोपनी जग्गा कब्जा गर्ने उद्देश्यले मात्र तथ्य समेत ढाँटी सम्मानित अदालतमा रिट निवेदन दायर गरेको र रिट निवेदनमा उठाइएको विषयमा शुरू ललितपुर जिल्ला अदालतमा विचाराधीन निषेधाज्ञा मुद्दाबाट नै निक्क्यौल हुने भएबाट मातहत अदालतमा विचाराधीन मुद्दा प्रभावित हुने गरी यस सम्मानित अदालतबाट हस्तक्षेपकारी आदेश समेत हुन नसक्नुका साथै निवेदकको कुनै

पनि संवैधानिक एवं कानूनी हकमा आघात नपुगेबाट रिट निवेदन खारेजभागीरहेको छ खारेज गरी पाउँ भन्ने समेत व्यहोराको प्रकाश आचार्यको लिखित जवाफ ।

११. नियम बमोजिम साप्ताहिक तथा दैनिक पेशी सूचीमा चढी निर्णयार्थ आज यस इजलास समक्ष पेश हुन आएको प्रस्तुत रिट निवेदनमा निवेदकका तर्फबाट उपस्थित विद्वान अधिवक्ता श्री गोपाल बहादुर पोखरेलले मेरो पक्षहरूले प्रयोग गर्दै आएको पानीको मुहानबन्द गर्ने गरी डोजर लगाई बाटो बनाउने, रिटेनिड वाल लगाउने, साथै पानीको मुहान समेत बन्द गर्ने, धार्मिक शिव वन वाटिकाका रुखहरू काट्ने तथा उक्त धार्मिक वन क्षेत्र मिची बाटो बनाउने लगायतका काम कारवाही गरेको हुनाले विपक्षी ललितपुर जिल्ला अदालतबाट भएको आदेश तथा सो आदेशलाई नै सदर गर्ने गरी विपक्षीहरूको नाममा परमादेशको आदेश जारी गरी पाउँ भन्ने समेतको बहस जिकिर प्रस्तुत गर्नुभयो ।
१२. विपक्षीतर्फबाट उपस्थित विद्वान अधिवक्ता श्री कुमार कार्कीले निवेदकहरूको हक भोग स्वामित्व भित्रको जग्गामा भौतिक पूर्वाधार निर्माण नगरी आफ्नै नाउँमा कायम रहेको जग्गामा निर्माण कार्य गरेको हुँदा सो जग्गामा निर्माण कार्य गर्नबाट रोक लगाउने हो भने कानूनद्वारा प्रत्याभूत सम्पत्ति सम्बन्धी अधिकार माथिको अंकुश लाग्ने हुँदा रिट निवेदकको माग बमोजिम कुनै काम भए गरेको नहुँदा रिट निवेदन खारेज योग्य हुँदा खारेज गरी पाउँ भन्ने समेत बहस गर्नुभयो ।
१३. अब रिट निवेदन माग बमोजिमको आदेश जारी हुनु पर्ने हो होइन सो सम्बन्धमा निर्णय दिनु पर्ने देखिन आयो ।
१४. निर्णयतर्फ विचार गर्दा यसमा निवेदक एवं संस्थामा आवद्धता जनाएका विभिन्न व्यक्तिहरूको नाउँमा दर्ता कायम रहेको कि.नं. २२५, २२७, १३० लगायतका जग्गाहरूमा घर टहरासमेत निर्माण गरी सम्बन्धित जग्गा धनीले उपयोग गरेको तथ्यमा कुनै विवाद रहेको देखिंदैन । प्रस्तुत निवेदनमा विपक्षी होमल्याण्ड हाउजिड प्रा.लि.को नाउँमा रहेको कि.नं. ९४, ९५, १०१, १२४, १३१ लगायतका जग्गामा निर्माण कार्य गर्दा निवेदक संस्था लगायत संस्थाका भक्तजनहरूले प्रयोग गर्दै आएको पानीको मुहान मासिने, बाटो निकाल्दा घर भवन तथा जग्गाहरू ढल्ने संभावना रहेको भनि बनाउन लागेको बाटो, भवन निर्माण, रिटेनिड वाल निर्माण गर्ने लगायतका काम कारवाही निषेधाज्ञाको आदेश जारी गरी रोकी पाउँ भनि निवेदन दर्ता गरेको देखिन्छ । प्रस्तुत निवेदनमा निवेदक तथा अन्य भक्तजन लगायतका छर छिमेकीको नाउँमा रहेको जग्गामा विपक्षीले निर्माण कार्य गरेको भन्ने जिकिर लिन नसकी विपक्षीको आफ्नै हक

भोग स्वामित्व भित्रको जग्गा निर्माण कार्य गरेको तथ्यलाई स्वयम् निवेदनमा स्वीकार गरेको देखिन्छ।

१५. प्रचलित कानून अनुसार कसैले आफ्नो हक स्वामित्व भित्रको निजी जग्गामा प्रचलित कानूनको अधिनमा रही कुनै भौतिक पूर्वाधार विकास गर्न घर भवन बाटो निर्माण गरी आफ्नो सम्पत्ति उपभोग गर्नबाट रोक लगाएको पाईदैन। लिखित जवाफमा समेत निवेदनमा उल्लेख भए बमोजिम कार्य नगरी आफ्नै स्वामित्व भित्रको जग्गामा भौतिक पूर्वाधार विकास गरेको उल्लेख भएको पाईन्छ। त्यसै गरी सार्वजनिक जग्गामा रहेको पानीको मुहानलाई नोक्सान पुऱ्याउने, मास्ने काम नगरी सोलाई व्यवस्थित गर्ने समेत उल्लेख गरेको देखिन्छ। उपरोक्त व्यहोरा अनुसार विपक्षीले निवेदकहरुको हक भोग स्वामित्व भित्रको जग्गामा भौतिक पूर्वाधार निर्माण नगरी आफ्नो नाउँमा कायम रहेको जग्गामा निर्माण कार्य गरेको हुँदा आफ्नो नाउँमा कायम रहेको जग्गामा आवश्यक निर्माण कार्य गर्न नपाउने भन्न मिल्ने देखिएन। आफ्नै नाउँको जग्गामा निर्माण कार्य गर्नबाट रोक लगाउने हो भने कानूनद्वारा प्रत्याभूत सम्पत्ति सम्बन्धी अधिकार माथि नै अंकुश लाग्ने हुँदा तत्काल निवेदकको माग अनुसार अन्तरिम आदेश जारी गर्न मिल्ने अवस्था देखिएन।

१६. विपक्षी कम्पनीले निवेदक संस्थाको घरजग्गालाई असर पुग्ने गरी कुनै निर्माण कार्य नगरेको, रिट निवेदनमा र सम्मानित अदालतबाट जारी भएको अन्तरिम आदेशमा उल्लेख भएको चार किल्ला भित्रको सार्वजनिक सम्पत्तिमा कुनै निर्माण कार्य नगरेको, विपक्षी कम्पनीले आफ्नो हक दर्ता भित्रको जग्गा भित्र मात्र सीमित रही कम्पनी स्थापनाको उद्देश्य एवं योजना अनुसार दक्ष प्राविधिकको सल्लाह, सुझाव, डिजाइन अनुसार उच्च कोटीको प्रविधि र सामग्री प्रयोग गरी बाटो निर्माण गर्ने, रिटेनिङ्ग वाल लगाउने तथा जग्गाको विकास गर्ने कार्य गरी आएको, पानीको प्रकृतिक मुहान सार्वजनिक जग्गामा रहेको सो मुहान निवेदकको जग्गा भन्दा धेरै टाढा भएकोले विपक्षीले आफ्नो जग्गाभित्र कुनै निर्माण कार्य गर्दा सो पानीको मुहानलाई कुनै असर पुग्न सक्ने अवस्था नरहेको, स्थानीय युवा क्लव, टोल सुधार समिति, भद्रभलाङ्गी, बुद्धिजीविको लिखित सहमतिमा विपक्षीले आफ्नो नाउँ दर्ताको जग्गाबाट आम सर्वसाधारणले निर्बाध प्रयोग गर्न पाउने गरी सार्वजनिक बाटो निर्माण गरेको, आफ्नो जग्गा भित्र गरिने निर्माणका लागि स्थानीय निकायको स्वीकृतिको लागि प्रकृया शुरु गरी प्रकृया अन्तिम चरणमा पुगेको समेत हुँदा यी यावत तथ्यको परिप्रेक्ष्यमा शुरु ललितपुर जिल्ला अदालतले स्थलगत नक्सा सर्जिमिन समेत गरी विपक्षी कम्पनीले आफ्नो नाउँ दर्ताको जग्गा भित्र मात्र सीमित रही निर्माण कार्य गर्न लागेको भन्ने

कुराको निचोडमा पुगी विपक्षी कम्पनीले दिएको निषेधाज्ञा मुद्दाको निवेदनमा मिति २०६९।१२।२९ मा निवेदकको निवेदन परी सो निवेदन उपर समेत दुवै पक्षको कुरा सुनी ललितपुर जिल्ला अदालतबाट मिति २०७०।०२।१० मा अन्तरिम आदेशले निरन्तरता पाउने गरी आदेश भएकोमा सो उपर निवेदकको पुनरावेदन अदालत पाटनमा अ.व. १७ नं. अन्तर्गत निवेदन परी पुनरावेदन अदालत पाटनबाट समेत मिति २०७०।०५।१४ मा शुरू आदेश सदर कायम गरी आदेश भै सकेको तथा शुरू ललितपुर जिल्ला अदालतमा विचाराधिन निषेधाज्ञाको निवेदनबाट नै निवेदकले प्रस्तुत रिट निवेदनमा उठाएका विषयमा बोलिने हुँदा मातहत अदालतमा विचाराधिन निषेधाज्ञा मुद्दालाई प्रभाव पर्ने गरी आदेश हुन सक्दैन।

१७. शुरू तथा पुनरावेदन अदालत पाटनबाट भएका आदेशहरूले देखादेखी कानूनको उल्लंघन भएको तथ्य समेत रिट निवेदकले देखाउन नसक्नु भएको हुँदा उल्लेखित मितिका आदेशले रिटनिवेदकका कुनै पनि संवैधानिक एवं कानूनी हकमा असर समेत नपुगेको हुँदा मिति २०७०।०७।०४ मा जारी भएको अन्तरिम आदेश सहितको रिटनिवेदन खारेज हुने ठहर्छ।दायरीको लगत कट्टा गरी मिसिल नियमानुसार बुझाई दिनु।

न्यायाधीश

उक्त रायमा सहमत छु।

न्यायाधीश

इजलाश अधिकृत:-हिरामाया अवाल

कम्प्युटर अपरेटर:- प्रेम बहादुर थापा

इति संवत् २०७४ साल जेष्ठ महिना २१ गते रोज १ शुभम् ।-----